

Katarzyna I. Szelałowska-Rudzka, Edyta Spodarczyk

Akademia Morska w Gdyni

e-mails: k.szelałowska-rudzka@wpit.am.gdynia.pl; e.spodarczyk@wpit.am.gdynia.pl

---

SPOŁECZNIE ODPOWIEDZIALNY STUDENT W SPOŁECZNIE ODPOWIEDZIALNEJ UCZELNI W ŚWIETLE WYNIKÓW BADANIA

SOCIALLY RESPONSIBLE STUDENT IN SOCIALLY RESPONSIBLE UNIVERSITY – STUDY RESULTS

DOI: 10.15611/pn.2018.516.08

JEL Classification: I23, Q56

Streszczenie: Koncepcja społecznej odpowiedzialności postrzegana jest jako domena przedsiębiorstw. Tymczasem każda organizacja może tę ideę odzwierciedlać w swojej strategii, budowaniu relacji z interesariuszami. Dotyczy to również szkół wyższych. Celem artykułu jest zatem diagnoza relacji uczelni ze studentami jako interesariuszami wewnętrznymi. Aby ten cel osiągnąć, autorki poszukują odpowiedzi na następujące pytania badawcze: Co oznacza odpowiedzialność uczelni wobec studentów? Jak studenci postrzegają swoją odpowiedzialność wobec uczelni? Badanie przeprowadzono na Wydziale Przedsiębiorczości i Towaroznawstwa Akademii Morskiej w Gdyni. Zastosowano w nim jakościowe podejście badawcze oraz odmianę burzy mózgów jako metodę gromadzenia danych. Dzięki takiemu podejściu poznano opinie respondentów, sformułowano wnioski i konkluzje, jak kształtować dobre praktyki społecznej odpowiedzialności w relacjach uczelnia–student.

Słowa kluczowe: społecznie odpowiedzialna uczelnia, interesariusze, jakościowe podejście badawcze, relacje uczelnia–student.

Summary: Commonly the concept of social responsibility is perceived within the domain of enterprises. However, any institution may reflect this concept in its strategy and in building relations with stakeholders. This applies also to universities. Hence the aim of the paper is to diagnose relations between universities and students as internal stakeholders. To achieve this goal, the authors seek answers to the following research questions: what does responsibility of the university towards students mean to them? And how do students perceive their responsibility towards the university? The study was conducted at the Faculty of Entrepreneurship and Commodity Sciences in Gdynia Maritime University. Qualitative research approach was employed, with a version of brainstorming as the data-gathering technique. Thanks to such an approach, it was possible to learn respondent views and to draw conclusions regarding ways to introduce good practice for social responsibility in student – university relationships.

Keywords: socially responsible university, stakeholders, qualitative research approach, university – student relationships.

1. Wstęp

Koncepcja społecznej odpowiedzialności w powszechnym odbiorze kojarzona jest głównie z przedsiębiorstwami [Spodarczyk 2015, s. 348] i rozumiana jako odpowiedzialność organizacji za jej decyzje i działania prowadzące do zrównoważonego rozwoju i uwzględniające w kontaktach z interesariuszami aspekty społeczne i ekologiczne. Jak wynika z wytycznych normy ISO 26000 [Wytyczne ISO 26000, 2015], społecznie odpowiedzialne za efekty swoich działań dla interesariuszy powinny być wszystkie organizacje funkcjonujące na rynku [Spodarczyk 2015, s. 347-348; Spodarczyk, Szelałowska-Rudzka 2015, s. 437-438]. W swoich strategiach oraz praktyce działania powinny one uwzględniać ideę społecznej odpowiedzialności [Wolska, Kizielewicz 2015, s. 145-146], oferować interesariuszom zestaw korzyści wykraczających poza zgodne z prawem, etyczne działanie oraz partnerską współpracę dla zrównoważonego rozwoju [Szelałowska-Rudzka 2016, s. 144; Studzieniecki 2016, s. 236-237]. Dotyczy to również szkół wyższych [Benedek, Takács-György 2014, s. 66]. Od współczesnych uczelni oczekuje się harmonijnego łączenia misji tworzenia i przekazywania wiedzy z podejmowaniem działań ukierunkowanych na budowanie relacji z otoczeniem [Piasecka 2015, s. 310; Grobelna, Marciszewska 2016, s. 138-139; Saxena, Mishra 2017, s. 232]. W dobie dokonujących się przemian, globalizacji, decentralizacji roli i zadań państwa na instytucje życia publicznego, problemów demograficznych, finansowych szczególnego znaczenia nabiera kwestia odpowiedzialności uczelni i jej granice. Szkoły wyższe świadczą usługi społeczne (edukacyjne) zaliczane do dóbr publicznych, mających ogromny zasięg i wpływ na społeczeństwo [Kowalska 2009, s. 290; Cybal-Michalska 2015, s. 91-92; Białoń, Werner 2012, s. 143].

Celem artykułu zatem jest diagnoza relacji uczelni ze studentami jako interesariuszami wewnętrznymi. Aby ten cel osiągnąć, autorki poszukują odpowiedzi na następujące pytania badawcze: 1) na czym polega odpowiedzialność uczelni wobec studentów?, 2) jak studenci postrzegają swoją odpowiedzialność wobec uczelni? W opracowaniu zastosowano jakościowe podejście badawcze, studium przypadku jako procedurę badawczą oraz odmianę burzy mózgów jako metodę gromadzenia danych. W dalszej części opracowania przedstawiono wyniki badania oraz płynące z nich wnioski i rekomendacje.

2. Uczelnia społecznie odpowiedzialna

Uczelnia społecznie odpowiedzialna to szkoła wyższa służąca otoczeniu, której odpowiedzialność względem społeczeństwa odnosi się do przygotowania absolwentów do pełnienia funkcji pracowników wiedzy oraz budowania ścisłych relacji z praktyką gospodarczą oraz samorządami [Leja 2013, s. 187-189; Spodarczyk, Szelałowska-Rudzka 2015, s. 438]. Uczelnie są organizacjami tworzącymi oraz przekazującymi wiedzę, dlatego w ramach społecznej odpowiedzialności (SO) powinny [Piasecka 2015, s. 311, za: Leja 2013, s. 187-205]:

- uwzględniać oczekiwania interesariuszy poprzez kształtowanie relacji z nimi w aspekcie ekonomicznym, społecznym i etycznym;
- działać w ramach regulatorów (zbioru zasad służących spełnianiu oczekiwań), którymi są: ramy prawne dotyczące szkolnictwa wyższego, rynek usług świadczonych przez uczelnie, presja społeczna związana m.in. z otwarciem europejskiego rynku szkolnictwa wyższego, samorządność akademicka;
- dążyć do budowania kultury organizacyjnej sprzyjającej innowacyjności społecznej; do bycia centrum transmisji i transformacji kultury i dobrych obyczajów [Cybal-Michalska 2015, s. 92], kształtowania dojrzałych postaw obywatelskich, przekazywania wartości i nauczania odpowiedzialności [Kowalska 2009, s. 295; Chmielecka 2008, s. 23-26].

Społeczna odpowiedzialność współczesnych uczelni wiąże się również z zapewnieniem odpowiedniej jakości kształcenia, transferem wiedzy do gospodarki dla pobudzenia jej wzrostu, edukacją przyszłych elit społeczeństwa, aktywną polityką społeczną wobec studentów i pracowników, a także z likwidowaniem barier społecznych [Piasecka 2015, s. 312]. Zawsze aktualne pozostanie jedno z jej głównych zadań, tj. „odpowiedzialność wobec społeczeństwa za uruchamianie procesów myślowych, za ukazywanie szerokiej tematyki do przemyśleń, do refleksji, czyli podnoszenie poziomu intelektualnego, tworzenie społeczności myślącej” [Samsonowicz 2008, s. 10].

Odpowiedzialność uczelni powinna się opierać na zarządzaniu nią na podstawie kodeksu dobrych praktyk oraz kształtowaniu społecznie pożądanym postaw wśród interesariuszy, szczególnie wśród studentów [Geryk 2012, za: Piasecka 2015, s. 311].

Interesariuszami wewnętrznymi szkół wyższych są studenci, nauczyciele akademicy, pracownicy administracyjni. Interesariusze zewnętrzni to: absolwenci uczelni, kandydaci na studia, rodzice, organa doradcze lub nadzorcze funkcjonujące przy senacie uczelni, społeczność regionalna, pracodawcy, organa władz lokalnych, regionalnych i centralnych, krajowe i zagraniczne szkoły wyższe [Cybal-Michalska 2015, s. 92] oraz środowisko naturalne jako interesariusz bezosobowy, „milczący”, o którego uczelnie również powinny przejawiać troskę [Geryk 2008, s. 84].

Zatem odpowiedzialność uczelni, podobnie jak odpowiedzialność jednostki, ma dwustopniowy charakter. Obejmuje odpowiedzialność uniwersalną za dobro ogólne, związane z przyjęciem pewnej postawy szacunku wobec świata i troski o niego, a także konkretną odpowiedzialność za realizację i konsekwencje poszczególnych działań i zobowiązań dla otoczenia (interesariuszy) [Kowalska 2009, s. 291, 298]. W opracowaniu skupiono się na analizie relacji uczelnia–student, przyjmując założenie, że na kształt i jakość tych relacji w takim samym stopniu wpływa organizacja –uczelnia, jak i jej interesariusze–studenci. Autorki stoją na stanowisku, że faktyczna, a nie postulatyczna, realizacja działań społecznie odpowiedzialnych wymaga świadomego podejścia i zaangażowania wszystkich stron.

2.1. Społeczna odpowiedzialność uczelni w obszarze relacji uczelnia–student

SO uczelni w obszarze relacji uczelnia–student przejawia się poprzez [Ławicka 2016, s. 209, 215; Kowalska 2009, s. 293-294; Białoń, Werner 2012, s. 145]:

- kształtowanie postaw obywatelskich studentów,
- zapewnienie wykształcenia umożliwiającego aktywne uczestnictwo w rozwoju cywilizacyjnym,
- specjalistyczne przygotowanie do zawodu, do bycia profesjonalistą na rodzimym oraz globalnym rynku pracy,
- odpowiednią jakość kształcenia i zapewnienie możliwości rozwoju, uzyskania dyplomu (prestż),
- szeroką ofertę usług edukacyjnych uwzględniającą kształcenie ustawiczne, kształcenie na odległość, możliwość studiowania na wielu kierunkach, dużą liczbę różnych atrakcyjnych programów, w tym studiów podyplomowych,
- odpowiednią kulturę środowiska (sposób traktowania studentów),
- zasoby materialne na odpowiednim poziomie, tj. własne budynki, domy studenckie i ich standard, stopień komputeryzacji, wyposażenia biblioteki i czytelnicy,
- uczestnictwo w bieżącym, wewnętrznym życiu i zewnętrznym środowisku uczelni,
- rozległość kontaktów uczelni ze środowiskiem naukowym, biznesowym, własnym regionem, ale też z zagranicą (praktyki, wymiany zagraniczne itp.).

Powyższe wyszczególnienie wskazuje, że praktyki społecznie odpowiedzialne wobec studentów wymagają od uczelni zaangażowania w kompleksową realizację wszystkich kluczowych misji [Leja 2013, s. 60, 159] – od zaspokajania potrzeb interesariuszy poprzez m.in. prowadzenie badań i projektów zgodnych z ich potrzebami (trzecia misja), z jednoczesnym dążeniem do rozwoju nauki (druga misja), aż po kształcenie studentów – profesjonalistów (pierwsza misja) o ugruntowanych postawach obywatelskich i kompetencjach wymaganych w gospodarce opartej na wiedzy.

2.2. Przejawy odpowiedzialności społecznej studentów wobec uczelni

Odpowiedzialność społeczna studentów wobec uczelni wyrażana jest przez dokonanie aktu ślubowania na pierwszym roku, w którym studenci składają obietnice [Białoń, Werner 2012, s. 144]:

- wytrwałego dążenia do zdobywania wiedzy,
- rozwoju własnej osobowości,
- poszanowania prawa i obyczajów akademickich,
- dbałości o godność i honor studenta określonej uczelni.

W kodeksie etyki studenta zapisane są również powinności studenta wobec szkoły wyższej, takie jak [Białoń, Werner 2012, s. 154-155]:

- uczciwe i rzetelne wywiązywanie się z nałożonych obowiązków,
- wytrwałe dążenie do zdobywania wiedzy, realizacji założonych celów i rozwoju własnej osobowości,

- szanowanie prawa i zwyczajów akademickich,
- wspieranie innych studentów w dążeniu do zdobywania wiedzy i nowych umiejętności,
- dążenie do prawdy będącej podstawą wszelkiej nauki,
- dbanie o honor i godność studenta,
- znajomość zasad kodeksu i ich upowszechnianie w środowisku akademickim.

Do skutecznej realizacji powyższych działań niezbędne jest kształtowanie właściwych postaw i wartości wśród studentów przez same szkoły wyższe i ich pracowników [Kowalska 2009, s. 297-298; Samsonowicz 2008, s. 11-12; Chmielecka 2008, s. 24]. Jednak, i studenci, i nauczyciele akademicy w toku procesu dydaktycznego zbyt małą wagę przywiązują do sformułowań zawartych w ślubowaniu [Białoń, Werner 2012, s. 144].

3. Charakterystyka badania

3.1. Cele badania, próba, metoda badania

Celem badania jest określenie specyfiki społecznej odpowiedzialności uczelni w aspekcie relacji uczelnia–student. Przyjęto założenie, że realizacja tej koncepcji wymaga wzajemnej wobec siebie odpowiedzialności zaangażowanych stron. Stąd cele szczegółowe badania sformułowano jako identyfikację – na podstawie opinii badanych – specyfiki społecznej odpowiedzialności uczelni wobec studentów oraz specyfiki społecznej odpowiedzialności studentów wobec uczelni.

Badanie ma charakter jakościowy, przeprowadzono je w listopadzie 2017 r. na wybranych celowo (dobór nielosowy) grupach studentów Wydziału Przedsiębiorczości i Towaroznawstwa Akademii Morskiej w Gdyni. Badani reprezentowali zróżnicowany poziom wiedzy na temat SO, dlatego przed rozpoczęciem gromadzenia danych przedstawiono im istotę koncepcji w oparciu o wytyczne normy ISO 26000.

W badaniu wzięło udział 80 respondentów podzielonych na 15 grup (10 grup po 5 osób i 5 grup po 6 osób). Wszystkie grupy poproszono o udzielenie odpowiedzi na te same dwa pytania badawcze: 1) na czym polega odpowiedzialność uczelni wobec studentów? 2) jak studenci postrzegają swoją odpowiedzialność wobec uczelni?

W badaniu zastosowano odmianę metody burzy mózgów (respondenci znali zasady jej działania). Dyskusje w grupach trwały 30-45 minut. Nie zaobserwowano typowych, niekorzystnych dla metody ograniczeń (np. osób dominujących, osób wycofanych nieuczestniczących w dyskusji). Badani z większą łatwością odpowiadali na pytanie pierwsze niż drugie. Wszystkie odpowiedzi zanotowali na kartkach i przekazali autorkom opracowania. Po zapoznaniu się z nimi autorki dokonały selekcji pomysłów, odrzuciły nieliczne niezwiązane z celem badania (np. łatwiejszy dojazd komunikacją miejską), pozostałe pogrupowały w pięć wymiarów (tab. 1 i 2).

3.2. Wyniki badania

Respondenci, udzielając odpowiedzi na pytania badawcze, poruszyli podobne kwestie. Potwierdza to, że warto rozważać SO jako odpowiedzialność stron wzajemnie wobec siebie, a nie tylko jednej strony wobec drugiej. Wskazane przez studentów zagadnienia generalnie związane były z kształceniem i sprawami organizacyjnymi (w odniesieniu do procesu nauczania oraz funkcjonowania uczelni), absolwentami i ich sytuacją na rynku pracy, wzajemnymi relacjami uczelnia – student oraz rolą systemu wartości w ich kształtowaniu.

Wśród odpowiedzi respondentów dotyczących odpowiedzialności uczelni za proces kształcenia przeważają postulaty, aby uczelnia odpowiedzialna dostosowała programy nauczania do potrzeb rynku pracy, dbała o odpowiednią jakość kształcenia i tworzyła ambitnym studentom możliwości rozwoju (np. przez oferowanie dodatkowych zajęć, angażowanie studentów w prace badawcze, zapewnianie pomocy dydaktycznych, dobrego wyposażenia biblioteki itp.), żeby jednakowo troszczyła się o poszczególne grupy interesariuszy i w programach studiów uwzględniała potrzeby nie tylko wykładowców, ale też studentów. Własną odpowiedzialność wobec uczelni w obszarze kształcenia badani postrzegają w węższym zakresie. Ich zdaniem odpowiedzialny student powinien korzystać z możliwości zdobywania wiedzy, które oferuje mu uczelnia, oraz sumiennie przygotowywać się do zajęć, zaliczeń i egzaminów.

Respondenci wskazują, że uczelnia odpowiedzialna to uczelnia sprawna pod względem organizacyjnym (sprawna organizacja). Od takiej uczelni oczekują przede wszystkim odpowiedniego planowania zajęć, sprawnej pracy dziekanatu, zapewnienia bezpieczeństwa i skutecznej komunikacji, w tym pytania studentów o opinie i brania ich pod uwagę. Ze swej strony – jako studenci odpowiedzialni wobec uczelni za kwestie organizacyjne – oferują obecność na zajęciach, punktualność, udział w pracach kół naukowych i w projektach organizowanych przez uczelnię.

Ważnym aspektem w praktyce odpowiedzialnej uczelni jest, zdaniem badanych, zapewnienie absolwentom możliwości osiągnięcia zamierzonych celów na rynku pracy (absolwent). Uczelnia odpowiedzialna powinna nie tylko dostosować programy nauczania do potrzeb rynku pracy, ale także współpracować z potencjalnymi pracodawcami, co może ułatwić absolwentom znalezienie pracy po zakończeniu edukacji. Respondenci zwracają uwagę, że kontakt ze studentem nie powinien się kończyć wraz z obroną pracy dyplomowej. Uczelnia powinna nadal utrzymywać przyjazne relacje z absolwentami. Podobnie odpowiedzialność studenta wobec uczelni nie kończy się w momencie uzyskania dyplomu. Badani podkreślają, że absolwenci powinni godnie reprezentować uczelnię w kontaktach z pracodawcami oraz dbać o jej dobre imię także po ukończeniu studiów.

Respondenci, poszukując odpowiedzi na pytania badawcze, podkreślali, że wzajemna odpowiedzialność przejawia się także w jakości kontaktów między pracownikami i studentami (autorki ten aspekt społecznej odpowiedzialności określiły jako

relacje). Jako ważne badani wskazali otwartość i wyrozumiałość wykładowców, pobudzanie ciekawości intelektualnej i poznawczej studentów, odnoszenie się do siebie z szacunkiem. Respondenci oczekują także sprawiedliwego systemu oceniania. Zgłaszają postulat, aby cyklicznie badać, czy i na ile uczelnia i studenci wywiązują się z przyjętych zasad społecznej odpowiedzialności (jeżeli oczywiście wspólnie wypracowana strategia SO została na uczelni wdrożona).

W wygenerowanych odpowiedziach badani wskazywali na pewne zasady, w ramach których wszelkie relacje i procesy zachodzące pomiędzy uczelnią i studentami miałyby się odbywać (wartości). W ich opinii uczelnia powinna nie tylko kształcić, ale także wychowywać, zaszczepiać studentom takie wartości, jak chęć niesienia pomocy innym, tolerancja, dotrzymywanie obietnic. Studenci natomiast, w ramach odpowiedzialnych zachowań, powinni przestrzegać przyjętych regulaminów, szanować odmienność innych osób, dbać o środowisko naturalne.

3.3. Wnioski i konkluzje

Badanie nie jest reprezentatywne. Przeprowadzono je wśród osób młodych, zdobywających wyższe wykształcenie ekonomiczne, mających dostęp do wielu źródeł informacji. Dlatego zaskakuje to, że świadomość zagadnień związanych z tematyką społecznej odpowiedzialności jest wśród nich niska. Być może również z tego powodu pytania badawcze ocenili oni jako trudne.

Respondenci większą łatwość mieli w identyfikowaniu przejawów SO uczelni wobec studentów niż odwrotnie. Analizując odpowiedzi, zauważyć można, że odpowiedzialność studentów jest niejako „reakcją na ofertę”, dostosowaniem się do warunków, jakie stworzyła uczelnia (regulaminy, zasady organizacyjne itp.). Badani nie wyrazili chęci wpływania na te warunki, nie przejawili potrzeby uczestniczenia w ich opracowaniu na zasadach pełnoprawnych członków społeczności akademickiej. Zaskakuje ten brak inicjatywy, chęci bycia partnerem.

Mimo to studenci, zapoznawszy się z istotą SO, z zaangażowaniem przystąpili do badania. Obserwując dyskusję w grupach, autorki zauważyły, że odpowiedzi na pytania nawiązywały do problemów, z którymi studenci stykają się na co dzień. Problemy te wywoływały w badanych negatywne emocje. Stąd wniosek, że istnieje potrzeba poznania wzajemnych oczekiwań studentów i uczelni względem siebie i opracowania zasad postępowania uwzględniających wzajemną odpowiedzialność obu stron. Warto podkreślić, że studenci chcieliby mieć możliwość oceniania działalności uczelni (ankietyzacja), wyrażania swoich opinii i propozycji w tym zakresie. Dlatego uzasadnione byłoby szersze dyskutowanie i uwzględnianie sugestii studentów w działaniach uczelni (i wydziału), a także umieszczenie ich w strategii i nadawanie w ten sposób strategii odpowiedzialnego społecznie charakteru. Uczelnia społecznie odpowiedzialna, podobnie jak każda organizacja, której ta idea jest bliska, musi włączać cele społecznie odpowiedzialne do swojej strategii działania.

Tabela 1. Przejawy odpowiedzialności społecznej uczelni wobec studentów – wyniki szczegółowe badania

Kształcenie	Sprawna organizacja	Absolwent	Relacje	Wartości
Kształcenie na najwyższym poziomie	Sprawna organizacja zajęć	Dbłość o dostosowanie przekazywanej wiedzy i umiejętności do potrzeb rynku pracy	Otwartość wykładowców na współpracę ze studentami	Zaszczepianie wartości, np. pomocy bliźniemu (krwiodawstwo, akcje charytatywne)
Dostosowanie programu nauczania do charakteru specjalności, a nie do potrzeb nauczycieli akademickich	Dbłość o komunikację (dostępność i czytelność informacji, bieżące informowanie o zmianach, przepływ informacji)	Dbłość o odpowiednie kwalifikacje absolwentów	Wyrozumiałość wykładowców wobec szczególnych problemów osobistych studentów	Dotrzymanie obietnic składanych przez uczelnię podczas rekrutacji
Tworzenie możliwości rozwoju dla studentów przez wymiany studenckie, zajęcia dodatkowe, koła naukowe rozwijające zainteresowania	Zapewnienie nowoczesnej bazy dydaktycznej (wyposażenia sal, laboratoriów)	Utrzymywanie kontaktu i współpraca uczelni z absolwentami	Otwartość na problemy studentów i gotowość do wspólnego ich rozwiązywania	Równe traktowanie studentów stacjonarnych i niestacjonarnych
Kierunki, specjalności dostosowane do potrzeb rynku pracy	Przestrzeganie ustalonych terminów (zaliczeń, egzaminów itp.)	Współpraca uczelni z potencjalnymi pracodawcami	Szacunek wykładowców dla studentów	Tolerancja
Odpowiednia kadra naukowo-dydaktyczna	Odpowiednia jakość obsługi studentów przez dziekanat		Zachęcanie do studiowania zamiast stresowania	Przestrzeganie praw studentów i ich czasu
Zaangażowanie wykładowców w prowadzenie zajęć	Ochrona danych osobowych/ dokumentów przechowywanych na uczelni		Sprawiedliwe ocenianie	Wychowywanie
Pomoc w znalezieniu praktyk adekwatnych do studiowanego kierunku; więcej zajęć praktycznych	Infrastruktura – miejsca parkingowe, zaplecze socjalne, akademiki dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych		Pomoc w adaptacji nowym studentom	
Interakcja ze studentami podczas zajęć	Ubezpieczenia dla studentów			
Dobrze wyposażona biblioteka i czytelnia	Pomoc materialna dla studentów			
Angażowanie studentów do współpracy przy projektach, badaniach naukowych	Zapewnienie bezpieczeństwa (odpowiednie warunki BHP, sprawna winda)			
	Zapewnienie miejsca do odpoczynku między zajęciami			
	Zbieranie informacji od studentów (ankietyzacja) na temat działalności uczelni			

Źródło: opracowanie własne.

Podane przez respondentów przejawy społecznej odpowiedzialności uczelni wobec studentów oraz studentów wobec uczelni autorki, po analizie, pogrupowały w pięć następujących wymiarów: kształcenie, sprawna organizacja, absolwent, relacje, wartości. Szczegółowe odpowiedzi respondentów przyporządkowane do tych grup przedstawiono w tab. 1 i 2.

W tabelach użyto różnych kolorów, ponieważ część odpowiedzi może być przyporządkowana do różnych obszarów (np. odpowiedź „zapewnienie nowoczesnej bazy dydaktycznej” wpisuje się zarówno w „kształcenie”, jak i „sprawną organizację”), co autorki chciały zaznaczyć.

Tabela 2. Przejawy odpowiedzialności społecznej studentów wobec uczelni – wyniki szczegółowe badania

Kształcenie	Sprawna organizacja	Absolwent	Relacje	Wartości
Przygotowanie do zajęć, zaliczeń, egzaminów	Obecność na zajęciach, zaangażowanie się w nie, punktualność	Dbanie o dobre imię uczelni	Szacunek studentów dla wykładowców i pracowników administracyjnych	Akceptacja odrębności kulturowej, narodowości innych członków społeczności akademickiej
Korzystanie z możliwości, które stwarza uczelnia	Udział w konkursach/ projektach organizowanych przez uczelnię	Kształtowanie wizerunku uczelni w opinii pracodawców	Godne reprezentowanie uczelni na zewnątrz	Rzetelne podejście do obowiązków studenckich, przestrzeganie wyznaczonych terminów
	Działanie w kołach naukowych		Zaangażowanie się w życie uczelni	Przestrzeganie regulaminu studiów
			Szanowanie praw i zwyczajów uczelni	Respektowanie umowy zawartej z uczelnią
			Dbanie o porządek i mienie uczelni	Przestrzeganie zasad kultury osobistej
				Dbłość o środowisko naturalne

Źródło: opracowanie własne.

Zidentyfikowane w badaniu szczegółowe aspekty SO w relacji uczelnia–student, z perspektywy obu stron, mają wiele „punktów stykowych” sprowadzających się do zaproponowanych przez autorki pięciu wymiarów: kształcenie, sprawna organizacja, absolwent, relacje, wartości. Zależności te zaprezentowano na rys. 1.

Zasadne więc jest, aby uczelnia społecznie odpowiedzialna zamieszczała cele społecznie odpowiedzialne w swojej strategii oraz wdrażała dobre praktyki we

Rys. 1. Wzajemne oddziaływanie aspektów społecznej odpowiedzialności w relacji uczelnia–student i student–uczelnia

Źródło: opracowanie własne.

wszystkich tych obszarach jednocześnie. Pamiętać też powinna, że podstawą – bazą dla społecznej odpowiedzialności – są wspólne wartości głoszone przez uczelnię i przestrzegane przez studentów. Efektem finalnym – centrum tych wszystkich działań łącznie – jest natomiast absolwent odpowiednio przygotowany do zaistnienia na szeroko rozumianym rynku pracy w gospodarce opartej na wiedzy, tzn. wyposażony w poszukiwane kompetencje oraz system wartości, którego podstawą jest szacunek do pracy, do innych ludzi, tolerancja, gotowość niesienia pomocy innym, uczciwość we wzajemnych relacjach. Tak przygotowany absolwent będzie godnie reprezentował swoją *alma mater*, czym przyczyni się do jej rozwoju i zacieśniania relacji między uczelnią i jej interesariuszami.

4. Zakończenie

W opracowaniu przedstawiono rozważania na temat istoty społecznej odpowiedzialności uczelni. Skupiono się przede wszystkim na analizie relacji uczelni ze studentami jako kluczowymi interesariuszami wewnętrznymi.

W przeprowadzonym badaniu osiągnięto założone cele badawcze. Jednak ze względu na zastosowanie jakościowego podejścia badawczego oraz studium przypadku jako procedury badawczej uzyskane wyniki i wnioski można odnieść jedynie do badanej grupy studentów Wydziału Przedsiębiorczości i Towaroznawstwa Akademii Morskiej w Gdyni. Zidentyfikowane w badaniu szczegółowe obszary wzajemnych oddziaływań uczelni i studentów pogrupowano w pięć kluczowych wymiarów, jak kształcenie, sprawna organizacja, absolwent, relacje i wartości. Stwierdzono, że

skuteczne budowanie praktyk społecznie odpowiedzialnych przez uczelnię wymaga jednoczesnego skupienia się na wszystkich tych obszarach, a te z kolei winny znaleźć swoje istotne miejsce w strategii uczelni.

Aby sprawdzić, czy powyższe wnioski i konkluzje mają szersze (uniwersalne) zastosowanie, należałoby przeprowadzić badanie reprezentatywne z wykorzystaniem zidentyfikowanych wymiarów społecznej odpowiedzialności uczelni we wzajemnych relacjach ze studentami.

Społeczna odpowiedzialność nie jest domeną tylko przedsiębiorstw. Powinna być obecna w strategii i praktykach rynkowych każdej organizacji gotowej ponosić odpowiedzialność za skutki swoich działań dla szeroko rozumianego otoczenia (interesariuszy). Odnosi się to również do uczelni, które w systemie społeczno-gospodarczym kraju zajmują szczególne miejsce, a znajdują się na etapie istotnych przemian.

Literatura

- Benedek A., Takács-György K., 2014, *Employees Expectations Against the Workplace in Public Schools*, International Journal of Contemporary Management, No. 13(1), s. 66-83.
- Białoń L., Werner E., 2012, *Społeczna odpowiedzialność szkoły wyższej w kontekście jej wizerunku*, Nauka i Szkolnictwo Wyższe, nr 1/39, s. 142-161.
- Chmielecka E., 2008, *Kilka uwag o etosie i kodeksach akademickich oraz o odpowiedzialności uczelni*, [w:] Leja K. (red.), *Społeczna odpowiedzialność uczelni*, Wydział Zarządzania i Ekonomii, Politechnika Gdańska, Gdańsk, s. 23-36.
- Cybal-Michalska A., 2015, *Społeczna odpowiedzialność uczelni wyższych*, Rocznik Lubuski, t. 41, cz. 2, s. 89-96.
- Geryk M., 2008, *Wpływ działalności uczelni na kształtowanie społecznie odpowiedzialnych postaw wśród absolwentów*, [w:] Dietl J., Sapijaszko Z. (red.), *Studia ekonomiczne – czy tylko wiedza i umiejętności?*, Fundacja Edukacyjna Przedsiębiorczości, Łódź, s. 81-87.
- Geryk M., 2012, *Społeczna odpowiedzialność uczelni*, Oficyna Wydawnicza, Szkoła Gówna Handlowa, Warszawa.
- Grobelna A., Marciszewska B., 2016, *Undergraduate Students' Attitudes Towards Their Future Jobs in the Tourism Sector: Challenges Facing Educators and Business*, [w:] Vasilenko D., Khazieva N. (red.), *Proceedings of the 4th International Conference on Management, Leadership and Governance*, ACPI, UK, s. 138-145.
- Kowalska K., 2009, *Społeczna odpowiedzialność uczelni*, Zeszyty Naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie, nr 2(13), t. 1, s. 289-300.
- Leja K., 2013, *Zarządzanie uczelnia. Koncepcje i współczesne wyzwania*, Wolters Kluwer business, Warszawa.
- Ławicka M., 2016, *Społeczna odpowiedzialność uczelni wyższej w Polsce*, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas, Zarządzanie, nr 3, s. 207-220.
- Piasecka A., 2015, *Społeczna odpowiedzialność uczelni w kontekście wewnętrznego zapewnienia jakości*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 378, s. 309-319.
- Samsonowicz H., 2008, *Społeczna odpowiedzialność uczelni*, [w:] Leja K. (red.), *Społeczna odpowiedzialność uczelni*, Wydział Zarządzania i Ekonomii Politechnika Gdańska, Gdańsk, s. 9-12.
- Saxena M., Mishra D.K., 2017, *CSR perception: A global opportunity in management education*, Industrial and Commercial Training, Vol. 40, Issue: 5, s. 231-244.

- Spodarczyk E., 2015, *Role interesariuszy w koncepcji społecznej odpowiedzialności w środowisku lokalnym. Koncepcja Złotego Trójkąta*, *Przedsiębiorczość i Zarządzanie*, t. XVI, z. 4, cz. I, s. 345-359.
- Spodarczyk E., Szelałowska-Rudzka K., 2015, *Is Social Responsibility Required in the Cooperation Among Universities, Businesses and Local Government in the Local Environment?*, [w:] Rousou J.C. (red.), *Proceedings of the 11th European Conference on Management Leadership and Governance*, ACPI, UK, s. 437-444.
- Studzieniecki T., 2016, *The development of cross-border cooperation in an EU microregion – a case study of the Baltic Sea Region*, *Procedia Economics and Finance*, No. 39, s. 235-241.
- Szelałowska-Rudzka K., 2016, *Actions Objected at Employees in CSR – Report from the Study*, *Management*, Vol. 20, No. 2, s. 143-159.
- Wolska G., Kizielewicz J., 2015, *Corporate Social Responsibility in Poland – Theory and Practice*, [w:] Vrdoljak Raguz I., Krželj-Čolović Z. (red.), *Proceedings of Scientific Conference on Innovation, Leadership & Entrepreneurship – Challenges of Modern Economy*, DIEM 2015, University of Dubrovnik, s. 143-154.
- Wytyczne ISO 26000 www.odpowiedzialnafirma.pl/o-csr/iso-26000 (12.05.2015).